

טעימות

הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעודד שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והערות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com

הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

מבחינה מדעית: דוקא הצבע השחור אין לו צבע = הוא בולע את כל קרני האור שמגיעים אליו, ואיננו מחזיר אותם אלינו, לכן אנו בעצם "לא רואים" אותו, וכך הוא נראה לנו "שחור". לכן בגד שחור מחמם מאד, כי הוא בולע את קרני השמש.

שלושת צבעי היסוד = כל אחד מהם מחזיר אלינו רק חלק מקרני האור המגיעים אליו, חלק אחר הוא בולע. כל צבע מחזיר סוג אחר של קרני אור, ולכן יש הבדל במראה שלהם.

הצבע הלבן = מחזיר את כל קרני האור, ואיננו בולע שום דבר. לכן בגד בצבע לבן מחמם פחות, כי קרני השמש לא נבלעות בו.

הקב"ה יצר את השלג לבן מאד, כדי שהוא באמצעות לובנו, יחזיר את קרני השמש לחלל, ובכך ימנע את התחממות כדור הארץ. אילו כדור הארץ היה מתחמם – היה פחות שלג, וממילא יותר התחממות – ועוד פחות שלג, ועוד יותר התחממות. השלג בעצם עוצר תגובת שרשרת של התחממות יתר של כדור הארץ. פעם חשבו הפוך: ככל שיש שלג כך יהיה יותר ויותר קור וממילא יותר ויותר שלג, עד שהעולם יקפא... אבל זה לא כך, לובן השלג בולם את שרשרת ההתחממות של כדור הארץ.

אילו השלג היה שחור או אדום – כדור הארץ היה הולך ומתחמם עד אין קץ. אבל הקב"ה בחכמתו "הלביש" חלקים גדולים מכדור הארץ בצבע לבן,

שהם בולמים את קצב ההתחממות.

חסידות | "שלג כצמר" – "גוזר ומקיים"

מחמת שאלה זו מהגמרא שלנו, ביאר האמרי אמת את הפסוק "הנותן שלג כצמר" במשמעות אחרת: הקב"ה נותן על הארץ שלג שגורם התקררות, באותה המידה שהוא נתן צמר כדי להתחמם כנגדו. כפי שאנו רואים בפסוק "לא תירא לביתה משלג – כי כל ביתה לבוש שנים", בגדי השנים = בגדי צמר אדומים, הם התשובה לשלג הלבן והקררר...

עיון | "שלג כצמר" או "צמר כשלג"

הגמרא שלנו מלמדת ש"לבן כשלג" זה פסגת הלובן, ואילו הצמר לבן פחות ממנו.

והנה, בתהילים אנו לומדים שדוד המלך משבח את הקב"ה על כך שהוא "נותן שלג כצמר". מהו הדמיון בין שלג לצמר? לפי רוב המפרשים הכוונה שהוא בורא את השלג בצבע לבן כמו הצמר, ראו למשל בתרגום שם "דיהב תלגא חיוור היך עחימר" = נתן שלג לבן כמו צמר.

לפי"ז, שואל הריטב"א כאן, איך מתאר הכתוב את לובן השלג כמו הצמר, הרי בגמרא שלנו מבואר שהשלג לבן יותר מהצמר, וכי תולים את הגדול בקטן?! ומיישב שמכיון שהצמר יותר מצוי מהשלג, משתמשים בו לתאר לובן, כמו שמדמה את הקב"ה לאריה, כיון שהאריה מצוי ביננו ומוכר לנו, אע"פ שהקב"ה כמובן גדול ועצום מהאריה בלי שום דימוי ויחס.

מעניין לדעת | מה השבח בכך שהשלג לבן

לפי זה נמצא שיש שבח מיוחד על כך שהשלג הוא לבן. מה השבח בזה? אולי המראה המרגש והמרטיט של הארץ העטופה בלבן צח ונקי? ... לא רק בגלל זה. לובנו של השלג – מציל את העולם!

מדוע באמת השלג לבן כל כך?

עלינו להקדים תחילה מהו בעצם הצבע ה"לבן". רבים חושבים בטעות ש"לבן" הוא "ללא צבעים", אבל האמת היא ש"לבן" הוא "כל הצבעים יחד". אם לוקחים את שלושת צבעי היסוד: אדום, כחול וצהוב ומערבבים יחד, נוצר צבע... לבן!..

מקור | מניין המנהג לסייד את כתלי הבית בחודש ניסן

הרבה גברים תמהים על כך: למה לסייד את הכתלים לפסח?! וכי יש עליהם חמץ? מה פשר הרצון לניקיון וחידוש האופף את נשות ישראל לקראת פסח? האם אין כאן ערבוב ועיוות של מצוות "תשביתו שאור מבתים"?

אך, אנו למדים בדף שלנו שההיכל בבית המקדש היה דוגמא ללובן "כסיד ההיכל". מדוע ההיכל היה לבן כל כך? כי **בכל חודש ניסן היו צובעים אותו מחדש בצבע לבן נקי**, כמבואר במסכת מידות.

אין פלא, איפוא, שגם ה"מקדש-מעט" שבבתי ישראל מבקש להתחדש **ולהתלבן** בחודש ניסן.

בחודש האביב הבריאה מתחדשת. לכן הוא "ראש חדשים", ההתחדשות הכי גדולה. אפילו השוורים מרגישים בכך ומתרגשים בכך, הגמרא אומרת ששוורים שחורים מסוכנים בימי ניסן, מפרש רש"י: "מתוך שעברו ימי הסתיו שהארץ יבשה, ועכשיו רואה אותה מלאה דשאים זחה דעתו עליו, ונכנס בו יצר הרע".

הסיבה שברא הקב"ה את ההתחדשות של החודשים, שעיקרם כאמור בחודש ניסן, הוא בשביל "עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה". הקב"ה "מוציא אסירים בכושרות" בתקופת האביב, שבה כל הטבע מתחדש ומאיר, "התאנה חנטה פגיה, והגפנים סמדר נתנו ריח, קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך".

אז, נקינות הפסח אינן תוצאה מ"תקופת האביב", אלא **להיפך** – תקופת האביב נוצרה בשביל להביא לנקיונות הפסח. לעורר את התחדשות כנסת ישראל לבעלה בחיצוניות ובפנימיות.

ביוצרות לשבת הגדול מתואר איך פרעה התפלא לראות את כנסת ישראל מתייפה ומתקשטת לקראת גאולתה, 'זאת לא השבויה שהכרתי', היא חדשה לגמרי, "הלא זאת הנמבזה והנקלה", הוא ניסה בכל הכוח לכער את ישראל בעבודת פרך, "אולי תתגנה ותהיה ככלי אובד", אך ללא הצלחה.

בפיוט הבא מתואר איך פרעה הגיב כשמשא ואהרן ביקשו לשלוח את כלתו יפת התואר של אדון העולם "טובת חן שאמרתם, מצאתיה ערומה, ירודה עד עפר, פרועה ופרומה", אבל הקב"ה נלחם והכה עד ש"במחול משחקים אז יצאה אהובה, נוהגת לרקמות עם כספה וזהבה". כך בעוד ועוד פיוטים מתואר איך כנסת ישראל מתחדשת ומתנערת מעפר. **"חולצה ונגהצה, ברחיצה ותכבוסת"**.

זאת הסיבה שכנסת ישראל רוחצת ומכבסת, מנקה ומלבינה, את ההיכל ואת הבתים, בכל שנה בחודש ניסן.

הקב"ה "גוזר ומקיים", אינו גוזר שלג וקור אלא לאחר שמספק את הכלים להתמודד עם הדבר. שלג – כצמר. כך גם המשך הפסוק "כפור כאפר יפזר" – לפי כמות עצי ההסקה שיש בתנורי החימום (שנהפכים לאפר) הוא מפזר את הכפור.

מעשה | איך ידע הרבי שהמפעל לא נשרף

מספרים על החידושי הרי"ם שבערב שבת אחת היה בין הבאים לחצרו עשיר בעל בית חרושת גדול, ובהיותו בחצר הרבי קיבל מברק שהמפעל שלו עלה כולו באש, העשיר בשמעו זאת התעלף מיד, החסידים מיהרו לעוררו ולהקימו, אך מיד כשנזכר בבשורה נפל שוב מתעלף, כמה נשנה הדבר כמה וכמה פעמים, ולא ידעו לשית עצה ופנו אל הרבי [אף שבדרך כלל נמנעו מלהטרידו בע"ש אחר חצות]. החידושי הרי"ם בשמעו כל זה יצא ולחש לעשיר באזנו שהוא סמוך ובטוח שנפלה כאן טעות ולא נשרף המפעל כלל, העשיר בשמעו זאת מפי הצדיק נתחזק באמונת חכמים ונרגע מסערת רוחו.

במוצאי שבת נתקבל מברק נוסף שנפלה טעות במברק הקודם, והשריפה היתה במפעל של שכיניו הגוי ואילו מפעלו שלם בלא פגע. החסידים המה ראו כן תמהו איך ראה הרבי ברוח קדשו למרחקים. אמר להם החידוש הרי"ם אין כאן מופת אלא סברא, שהרי אין הקב"ה מביא יסורים על האדם יותר מכפי יכולתו לקבל, וכיון שראיתי שא"א להרגיע את העשיר ואינו מתמודד עם בשורה זו מיד הבנתי שבדאי היתה כאן טעות, שכן אם נגזר עליו גזירה בודאי היה הקב"ה גם נותן לו כוח להתמודד עמה.

"נותן שלג – כצמר"!

פירוש | "כשגלג ילבינו" או "כצמר יהיו"?

ישעיהו הנביא (אי,יח) אומר: לְכוּ נָא וְנִנְכְּחָה יֹאמֵר יְקַנֵּן אִם יִהְיוּ חֲטָאִיְכֶם כְּשֹׁלֵג יִלְבְּנוּ אִם יֵאָדְמוּ כְּתוֹלַע פְּצֶמֶר יִהְיוּ.

לפי המתבאר בדף שלנו צריך להבין: אחרי שכבר נעשו החטאים "כשגלג" שהוא פיגת הלובן, מדוע הוסיף הנביא ותיאר אותם "כצמר" שזה פחות לבן צח?

מבאר הרד"ק שם: פירש אדוני אבי ז"ל אם יהיו חטאיכם כשנים, שאינו אדום מאד, "כשגלג ילבינו" אכפר על עונותיכם. ואם יהיו אדומים מאד כתולע, אז יהיו "כצמר" שאינו לבן מאד כמו השלג.

המלצת קריאה | "לטעום מהשמיים"

מי שרוצה להעשיר את ידיעותיו על צבעי הלבן, התכלת והארגמן, אני ממליץ על הספר המרתק "לטעום מהשמיים" – מדוע חיפשו היהודים את צבע התכלת, של ברוך סטרטמן. הוא מתאר את מסעו לגילוי התכלת, יחד עם הרה"ג רבי אליהו טבגר שליט"א, תוך שהוא משלב את ההסברים המדעיים הסבוכים של תרכובת הצבעים.

תרגום | מדוע אונקלוס מתרגם "שאת" עמקא

בגמרא שלנו מבואר ש"שאת" מלשון גובה, מפני שאיננו עמוק כמו הבהרת. העיר זקני רבי דוד בונם סומפולינסקי זצ"ל שאונקלוס מתרגם במפתיע 'שאת' 'עמקא'. וזה להיפך מהגמרא שלנו. כתב ב"מעט צרי" שיש מחלוקת ראשונים האם ה"שאת" צריכה להיות עמוקה מן העור או גבוהה ממנו. דעת רש"י שכל מראה הלבן עמוק מן העור, אלא שהשאת איננה עמוקה כמו הבהרת הלבנה ממנה, אבל דעת השאלתות, הראב"ד והרמב"ן שהשאת מראה גבוה מן העור. ואם כן אולי לכן אונקלוס תרגם "שאת" "עמקא" להורות שזהו נגע עמוק מן העור, אע"פ שאיננו עמוק כמו הבהרת.

את 'ספחת' מתרגם אונקלוס "עדיא", כך גם 'הריון' מתורגם 'עדיא', כנראה שדבר ה'מסופח' לדבר אחר ואינו שייך אליו, כמו עובר במעי אמו, או נגע 'ספחת' מתורגם "עדיא".

ואולי "עדיא" הוא לשון "הסרה", כמו שתרגם "והסיר את מוראתו" – ויעדי, והיינו שה'ספחת' סר ממנה הלבן החזק והיא רק תולדת אבות הנגעים.

מעניין לדעת | מדוע האם מלחכת את הגדי ביום הוולדו

רש"י מסביר שהסיבה שהצמר של כבש בן יומו נקי מאד מפני ש"האם לוחכתו ואין צמרו נקי כבאותו היום". מדוע באמת האם לוחכת (מלקקת) את הטלה/גדי הרך, ביום הוולדו?

יש לכך כמה סיבות:

א' לחתום אותו. כלומר, להרגיל אותו לריח המיוחד שלה. כך הוא יזהה אותה מעתה ואילך לפי הריח. הוא יודע שמי שפגשה אותו ראשונה זאת אמא שלו. [לכן מאד נזהרים בגני חיות שכאשר האפרוחים בוקעים מהביצים האמא תהיה

התבוננות | החושים בעבר היו מחודדים מאד

היום איננו מסוגלים להחליט על "גובה" הלבן של הצבע, בלי להשתמש ב"מניפת צבעי טמבור"... רק על ידי ההשוואה בין גוני הלבן השונים או יכולים לעמוד על ההבדל ביניהם.

אבל בגמרא מבואר שבזמנם הכהן היה יכול להביט על הנגע ולהחליט אם הוא "כשלג" או "כצמר", "כהיכל" או "כקרום ביצה". פלא פלאים!

כך אנו למדים גם במסכת נדה לגבי גוני האדום השונים, שהיו יודעים בדורות הקודמים להבדיל ביניהם.

איך איבדנו את חדות החושים שלנו? כנראה, ככל שקלי הטכנולוגיה מתפתחים, כך אנו פחות ופחות מפעילים ומאמנים את החושים הטבעיים שלנו. קשה לנו כבר לאמוד מרחקים, גדלים או גוונים, מבלי להשתמש בכלי מדידה שפיתחנו במהלך הדורות.

אתן דוגמא מהגמרא בסוכה כו, ב, שם מבואר שהאוכל פת פחות מכביצה פטור מסוכה ונטילת ידיים, האוכל פת יותר מכביצה חייב בסוכה ונטילת ידיים, ואילו האוכל פת בשיעור מדוייק של כביצה פטור מן הסוכה וחייב בנטילה... אתם מכירים מישהו שיודע לומר האם החתיכה שאכל היא "כביצה" בדיוק ולא מעט פחות או מעט יותר? ... הם ידעו לשער במדוייק, "כדאכיל בר בי רב ועייל לכלה" כמו שאוכל התלמיד לפני שנכנס לבית המדרש, ממלא את פיו כביצה והולך, כביצה בדיוק...

מעניין לדעת | מדוע סדיני הפשתן תמיד לבנים

בסוף הדרך שלנו מובא גוון נוסף של לבן: לבן סדיני הפשתן. "סדינים" בכל מקום הם דוגמא ללבוש לבן. מדוע? כי הצמר "קולט" היטב את צבעי התכלת, אדום או ארגמן. ואילו צביעת הפשתן – איננה עמידה כל כך. לכן בגדים צבעוניים נעשו רק בצמר (זאת הסיבה שמצוות "תכלת" מתקיימת רק בחוטי צמר, ולכן "הוצרכה" התורה להתיר את השעטנז בבגד פשתן, כי חוטי הפשתן אינם יכולים להיות "תכלת").

במסכת נדרים דף כ' אנו לומדים שתלמידי חכמים היו "דומים למלאכי השרת" כי הם היו לבושים בסדינים לבנים.

הגמרא בשבת כה, ב מתארת: "כך היה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי, ערב שבת מביאים לו עריבה מלאה חמין, ורוחץ פניו ידיו ורגליו, ומתעטף ויושב בסדינין המצוייצין, ודומה למלאך ה' צבאות, והיו תלמידיו מחבין ממנו כנפי כסותן..."

הנה כי כן, ה"סדין" – בגד הפשתן, הוא תמיד בצבע לבן.

'בטלן'... "כנראה הגרס"ק היה אוהב להרחיק עצמו מענייני ציבור ע"י שמציג חזות של "תמים בטלן" אבל אביו ראה בזה 'חסרון' שיחשבו שהוא באמת כל כך מנותק מהמציאות...

כלכלה | "טבעה יוצא בכל העולם"

הגמרא אומרת שההוכחה לגדלותה של רומי היא מכך שהמטבע שלה נסחר בכל העולם. ומעניין הדבר שגם היום, המטבע המרכזי בעולם הוא הדולר – השייך למנהיגת העולם הנוצרי/מערבי.

בתקופה זו, נלחם נשיא ארה"ב על מעמדו של הדולר. הוא מאיים על מדינות שיבקשו להחליף את הדולר במטבע אחר, במיסוי של מאה אחוז על הסחורה שלהם.

ההשפעה האמריקנית בכל העולם, מושפעת מאד מכוחו של המטבע שלה. כמבואר בגמרא שלנו, שכאשר "טבעה של רומי יוצא בכל העולם" הרי זה נותן לה כוח לקיים "ותאכל כל ארעא ותדושנה ותדקנה".

השקפה | מדוע מכנים את רומי/אדום "רשעה" יותר משאר אומות

רבי יוחנן מכנה את מלכות אדום "רומי חייבת", מפרש רש"י "חייבת – תרגום של 'רשעה' שנאמר [על אדום] 'וקראו להם גבול רשעה'. עכ"ל.

והנה, אין כוונת רש"י במילה "שנאמר" להביא הוכחה לכך ש"חייבת זה תרגום של רשעה", שאם כן, לא הוכיח כלום בכך שציטט את הפסוק. [ובאמת בתרגום שם תרגם "רישעא" ולא "חייבא"]. אלא כוונת רש"י להוכיח שראוי לכנות את מלכות אדום "חייבת / רשעה", כפי שאמר הנביא "וקראו להם גבול רשעה".

ואכן, בהרבה מקומות בחז"ל מכונה רומי "מלכות הרשעה", עליה אנו מתפללים בתפילת הימים הנוראים "וכל הרשעה כולה כעשן תכלה, כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ", כמו שכתבו הראשונים.

וצריך להבין, מדוע אנו מקפידים לכנות את אדום בכינוי גנאי, ואילו את ישמעאל ושאר האומות אין שם קפידא כזו?

כבר ביארנו (לעיל דף ה) שעשוי הוא "רע", הרציחה שלו אינה נובעת מהשחתת המידות אלא מהשחתת הדיעות, הוא בוחר ברע ולא בטוב. לכן, הוא בכלל "אוהבי ה' שנאו רע", וכמו שמעיד הקב"ה "ואת עשיו שנאתי". לכן גם אנו מקפידים להזכיר שם עשיו בשנאה.

שם, כי הדמות הראשונה שהם רואים "חותמת" אותם, והם מחשיבים אותה כאמא שלהם].

ב' הליקוק גורם לוולד גירוי חושי, לעורר אותו להיעמד על רגליו ולנסות לינוק ממנה.

ג' הליקוק גם מהווה "מנת חיסון" של נוגדי מחלות שהאמא מעבירה לו דרך הרוק שלה.

ד' הסיבה העיקרית היא, בשביל לנקות אותו משאריות של רקמות שליה ודם שהוא מלוכלך בהם, כדי שהטורפים לא יריחו דם ויחפשו את הגדי הרך... לכן היא ממחרת לנקות כל זכר ללכלוך ודם, כדי להגן עליו מסכנת הטרף.

השקפה | האם נכון להיות "מנותק" כליל מדיעת המצב העולמי

רבא מתפלא על רב פפא "בחורשא קא אכיל ליה?! פוק חזי!" ופירש רש"י "האיש הזה מוטמן ביערים כל ימיו שלא שמע בטיבעה של מלכות רומי". [אגב, מפורסם המעשה בחייל היפני, הירו אונודה, שנשלח במלחמת העולם השנייה לאיזה יער, ונותר שם במשך 29 שנה כי לא שמע שהמלחמה הסתיימה... הרי לנו שיערות הם מקומות מנותקים לגמרי מהמצב המדיני העולמי].

לכאורה נשמע שיש כאן טענה וביקורת. כך גם משמע בלשון הערוך "מי נהוג לאכול ביער במקום שאין בני אדם מצויין שאין אתה מכיר בגדולתו". [מדוע זה שייך דווקא לזמן האכילה? כנראה בשעת האכילה היו מעדכנים ומתעדכנים זה מזה בחדשות העולם. ידוע שרבינו הגר"ח קנייבסקי היה אוכל ארוחת בוקר בבית אחותו האלמנה הרבנית ברזם ע"ה, ושם היה "מרפרף" על כותרות העיתון היומי].

הרי לנו שהצורה הראויה היא שהאדם יהיה "אדם מדיני" ויידע את מאורעות העולם. הרי הקב"ה "מדבר אלינו" גם דרך המאורעות הללו. בבחורות שמעתי שהמשגיח רבינו שלמה וולבה ע"ה היה שולח את המתמידים של הישיבה ללכת ולקרוא את העיתון מספר דקות, כי "תלמיד חכם צריך לדעת את המתרחש בעולם".

מספרים שפעם אחת ישבו כמה עסקנים אצל רבינו הקהילות יעקב ז"ע ודנו אודות איזה גזירה שגזרה הממשלה. היה זה בתחילת שנות המ'. בנו הגר"ח ז"ע שהה באותו זמן בבית אביו, והפטיר: "מה? את כל הבלאגן הזה עושה הזקנה?..". כשכוונתו היא לראש הממשלה גולדה מאיר שכבר הלכה לעולמה... הסטייפלער התערב ואמר: "אל תאמינו לו, הוא יודע היטב מי ראש הממשלה, הוא רק עושה את עצמו

לשון הקודש | חייב = רשע, רשע = חייב

מניין לרש"י ש"חייבת" זה תרגום של "רשעה"? מתרגומו של אונקלוס שמתרגם בכל מקום "רשע" – חייבא.

זה דבר מעניין: לפעמים "רשע" משמש כתרגום למילה "חייב", כמו "רשע למות", שהכוונה חייב למות, [וכן "והרשיעו את הרשע" (עיין 'טעימות' מכות ב), וכמו "ספרן של רשעים" שהכוונה "חייבים מיתה", כמו שכתבו הראשונים, שהרי נכתבים בו גם צדיקים גמורים]. ולפעמים "חייב" משמש כתרגום למילה "רשע", כמו בסוגיא שלנו "רומי חייבת".